

DOI:10.28925/2664-2069.2021.14

УДК: 378.091.12:796.011(73)(043)

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ НА ПРИКЛАДІ США

Мединський Сергій^(ABCDEF)

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

Внесок автора: А — концепція та дизайн дослідження; В — збір даних;
С — аналіз та інтерпретація даних; D — написання статті;
Е — редагування статті; F — остаточне затвердження статті

Анотація

Актуальність. Освіта завжди виконує важливу функцію суспільства і держави, спрямовану на формування й розвиток соціально-значущих якостей не лише кожної людини як члена суспільства й громадянина, а й держави. Якісна вища освіта орієнтує життя суспільства, трансформує його на успішне суспільство в майбутньому; формує нове мислення, нове бачення сенсу життя підвищує статус країни на міжнародному рівні та стимулює розвиток економіки всієї країни. Важливою складовою стратегії розвитку вищої освіти в Україні визначається дієва система внутрішнього та зовнішнього забезпечення її якості.

Мета — визначити та теоретичне узагальнити особливості концептуальних засад, зміст та організацію системи забезпечення якості професійної підготовки фахівців із фізичного виховання й спорту в США.

Результати. У дослідженні визначено та теоретично узагальнено характерні концептуальні засади змісту та організації системи забезпечення якості професійної підготовки фахівців із фізичного виховання й спорту в США. Також виокремлено за змістовим наповненням та охарактеризовано дванадцять академічних спеціалізацій підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в університетах США, які поєднано в чотири напрями. Виокремлено та охарактеризовано шість базових складових забезпечення якості вищої освіти у сфері фізичного виховання і спорту в США; визначена державною освітня галузь «Фітнес, відпочинок і дозвілля»; широка автономія університетів та громадський контроль регулювання якості підготовки фахівців фізичного виховання і спорту; уніфікована система оцінювання результатів навчання у старшій школі та університетах; розширений вступний контроль; поточний відбір в університетах; система контролю фахових компетенцій випускників університетів.

Висновки. Творче застосування прогресивних ідей практики США сприятиме модернізації та інноваційному структуруванню української системи якості вищої освіти загалом і професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту зокрема.

Ключові слова: якість освіти, академічна спеціалізація, бакалавр, професійна підготовка, фахівець, фізичне виховання, спорт, США.

THE SYSTEM OF QUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION IN THE FIELD OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS ON THE EXAMPLE OF THE USA

Medynskyi Serhii

*Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University,
Melitopol, Ukraine*

Abstract

Introduction. Education always performs an important function of society and the state, aimed at the formation and development of socially significant qualities of each person as a member of society and citizen, and the state. Quality higher education directs the life of society, turning it into a successful society in the future; forms a new way of thinking, a new vision of the meaning of life increases the status of the country at the international level and stimulates the development of the economy of the whole country. An important component of the strategy for the development of higher education in Ukraine is determined by an effective system of internal and external quality assurance.

Aim is to determine and theoretically generalize the features of the conceptual principles, content and organization of the quality assurance system of professional training of specialists in physical education and sports in the United States.

Results. The study identifies and theoretically generalizes the characteristic conceptual foundations of the content and organization of the quality assurance system of professional training of specialists in physical education and sports in the United States. Twelve academic specializations for the training of specialists in physical education and sports at US universities have been singled out in terms of content and characterized, which are combined into four main areas. Six basic components of quality assurance in higher education in the field of physical education and sports in the United States have been identified and characterized: the state-defined educational sector "Fitness, Recreation and Leisure"; broad autonomy of universities and public control over the regulation of the quality of training of specialists in physical education and sports; unified system of evaluation of learning outcomes in high school and universities; extended admission control; current selection in universities; system of control of professional competencies of university graduates.

Conclusions. The creative use of the ideas of American practice will contribute to the modernization and innovative structuring of the Ukrainian quality system of higher education in general and the training of specialists in physical education and sports in particular.

Key words: quality of education, academic specialization, bachelor, professional training, specialist, physical education, sports, USA.

Вступ. Вища освіта — це система, що постійно розвивається, пристосовуючись до вимог часу, постійно трансформується, намагаючись задовольнити потреби суспільства сьогодення. Якісна вища освіта підвищує статус країни на міжнародному рівні та стимулює розвиток економіки всієї країни.

«Освіта завжди була особливою функцією суспільства і держави, спрямованою на формування й розвиток соціально-значущих якостей кожної людини як члена суспільства й громадянина держави. Через освіту, як найбільш масовий соціальний інститут, здійснюється вплив на формування свідомості суспільства, регулюються процеси свідомого саморозвитку громадян. Як соціальне й культурне явище, освіта є атрибутом людства, невід'ємним його супутником у поступальному русі еволюційного розвитку. Освіта спрямовує життя суспільства, перетворюючи його із «суспільство сьогодні на суспільство завтра»; формує нове мислення, нове бачення сенсу життя» [1, с. 5].

Вагомою складовою стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 рр. Міністерство освіти і науки України визначає «дієву систему внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти» [2].

Показовим є досвід забезпечення якості підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Сполучених Штатах Америки (далі — США), які системно демонструють стабільно високі показники якості функціонування фізкультурно-оздоровчої та спортивної сфери —

провідні позиції в різних світових спортивних змаганнях, високий рівень залучення населення до занять оздоровчою руховою діяльністю, фітнесом, впроваджені на державному рівні рекомендації з оздоровчої рухової активності та здорового способу життя, високий рівень розвитку інфраструктури спортивних споруд.

Результатом високого рівня якості вищої освіти О. Романовська визначає «великий економічний та науково-технічний потенціал США є наслідком виваженої демократичної системи надання освіти американським громадянам, залучення до науково-дослідницької та педагогічної діяльності провідних фахівців з усього світу, значних і постійно зростаючих витрат на підготовку та перепідготовку кадрів у своїй країні, використання найсучасніших технологій, техніки та обладнання» [3, с. 88].

У багатьох наукових дослідженнях українських вчених багатогранно висвітлюється проблема, що розкриває не лише загальні концептуальні основи забезпечення якості неперервної професійної освіти — С. Сисоєва [1], Н. Степанченко [15], С. Шандрук [21], а й широкий спектр наукових досліджень системи педагогічної освіти США — О. Романовська [3], та теоретико-методологічних і прикладних аспектів функціонування й розвитку сфери фізичної культури і спорту та професійної підготовки майбутніх фахівців цієї галузі за кордоном — С. Мединський [5], Т. Осадча [22].

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями. Дослідження проводилися в межах теми «Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в умовах трансформації освіти» згідно з планом науково-дослідної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького на 2020–2024 рр. Роль автора полягає в обґрунтуванні можливостей творчого впровадження закордонного позитивного досвіду в систему вищої фізкультурно-спортивної освіти України.

Метою дослідження є висвітлення та теоретичне узагальнення особливостей концептуальних засад, змісту та організації системи забезпечення якості професійної підготовки фахівців із фізичного виховання й спорту в США.

Матеріали та методи дослідження. Застосовано методи: аналізу, пошуку, синтезу та узагальнення праць вітчизняних і зарубіжних науковців, офіційних і нормативних документів, оригінальних документальних джерел; порівняння для соціально-педагогічних фактів, явищ і результатів; компонентно-структурний — для виокремлення основних компонентів забезпечення якості системи професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту, обґрунтування провідних принципів і функцій; інтерпретаційно-аналітичний — для проведення концептуального аналізу, формування узагальнених

висновків, оцінок, виявлення раціонального й практично-ціннісного; статистичний аналіз — для оцінки стану й динаміки розвитку освітньої галузі фізичного виховання і спорту в США.

Результати дослідження та обговорення

Проведені нами дослідження системи професійної підготовки фахівців дозволяють виокремити базові складові забезпечення якості вищої освіти у сфері фізичного виховання і спорту в США.

1. Визначена державою освітня галузь «Фітнес, відпочинок і дозвілля»

Департамент освіти Інституту освітніх наук Національного центру освітньої статистики США розробив «Класифікатор навчальних програм» (Classification of Instructional Programs, далі — КНП), що є систематизатором навчальних програм у закладах вищої освіти США [4]. КНП визначає понад 60 галузей знань, серед яких виділяємо приналежні до галузі фізичного виховання і спорту:

– «Освіта», порядковий код 13, до складу якої входить навчальна програма за кодом 13.1314 «Фізичне виховання, тренерська робота» (13.1314 Physical Education Teaching and Coaching);

– «Парки, рекреація, дозвілля та фітнес» (Parks, Recreation, Leisure, and Fitness Studies), порядковий код 31, що передбачає підготовку фахівців фізичного виховання та спорту.

Згідно з КНП, галузь знань «Парки, рекреація, дозвілля та фітнес» містить 5 напрямів підготовки (concentration) та 12

навчальних програм (instructional programs), що подано на рис. 1. Це широкий спектр навчальних програм, що фокусуються на наданні послуг у сфері рекреації, дозвілля та фітнесу: дослідженні фізичного-функціонального стану людини; принципах рекреаційних і дозвільневих видах діяльності; методиці надання рекреаційних послуг широким масам населення; опануванні принципів та методик управління парками та іншими рекреаційними та фітнес-установами; формуванню навичок управління персоналом; знань про стандарти здоров'я та техніку безпеки, природу міжособистісних стосунків, основи бізнесу та маркетингу, правових аспектів спорту.

Проведені нами наукові дослідження дозволяють виокремити 12 різновидів академічних спеціалізацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», які ми згрупували у чотири напрями підготовки за змістовним наповненням дисциплін та за спрямованістю професійної діяльності у освітній галузі фізичного виховання і спорту США:

1) педагогічний:

– *фізичне виховання, педагогічна освіта;*

– *адаптивне фізичне виховання;*

2) тренерсько-інструкторський:

– *фахівець із фітнесу;*

– *наукові основи тренувань, та/або прикладні справи і спортивні науки;*

– *психологія спорту і лідерства;*

3) оздоровчо-реабілітаційний:

– *атлетичні тренування;*

– *продукти та харчування);*

– *введення у рухову терапію;*

– *зміцнення здоров'я;*

– *рекреаційна терапія;*

4) адміністративно-управлінський:

– *спортивне адміністрування / менеджмент;*

– *адміністрування відпочинку*

[5, ст.110–111].

2. Широка автономія університетів та громадський контроль регулювання якості підготовки фахівців фізичного виховання і спорту

Сфера вищої освіти не регулюється, а університети США мають автономію, зокрема й у визначенні форм навчальних занять. Конституція США залишає право за штатами оперувати функціями управління, які конкретно не підпадають під федеральне управління. Влада штату дає дозвіл на створення навчального закладу, але не акредитує його та не гарантує якість діяльності.

Оскільки державні навчальні заклади належать до різних штатів, влада кожного штату також опікується фінансовим забезпеченням освіти, підвищенням якості освітніх послуг. Хоча університети наділяються автономією щодо організації навчальної діяльності та змістовим наповнення освітніх програм, вони мають послуговуватися загально національними стандартами.

Стандарти, розроблені на національному рівні, є основою, на якій Рада з проблем освіти кожного штату створює стандарти до програм підготовки вчителів, тобто вимоги до програм, що базуються на законах кожного штату.

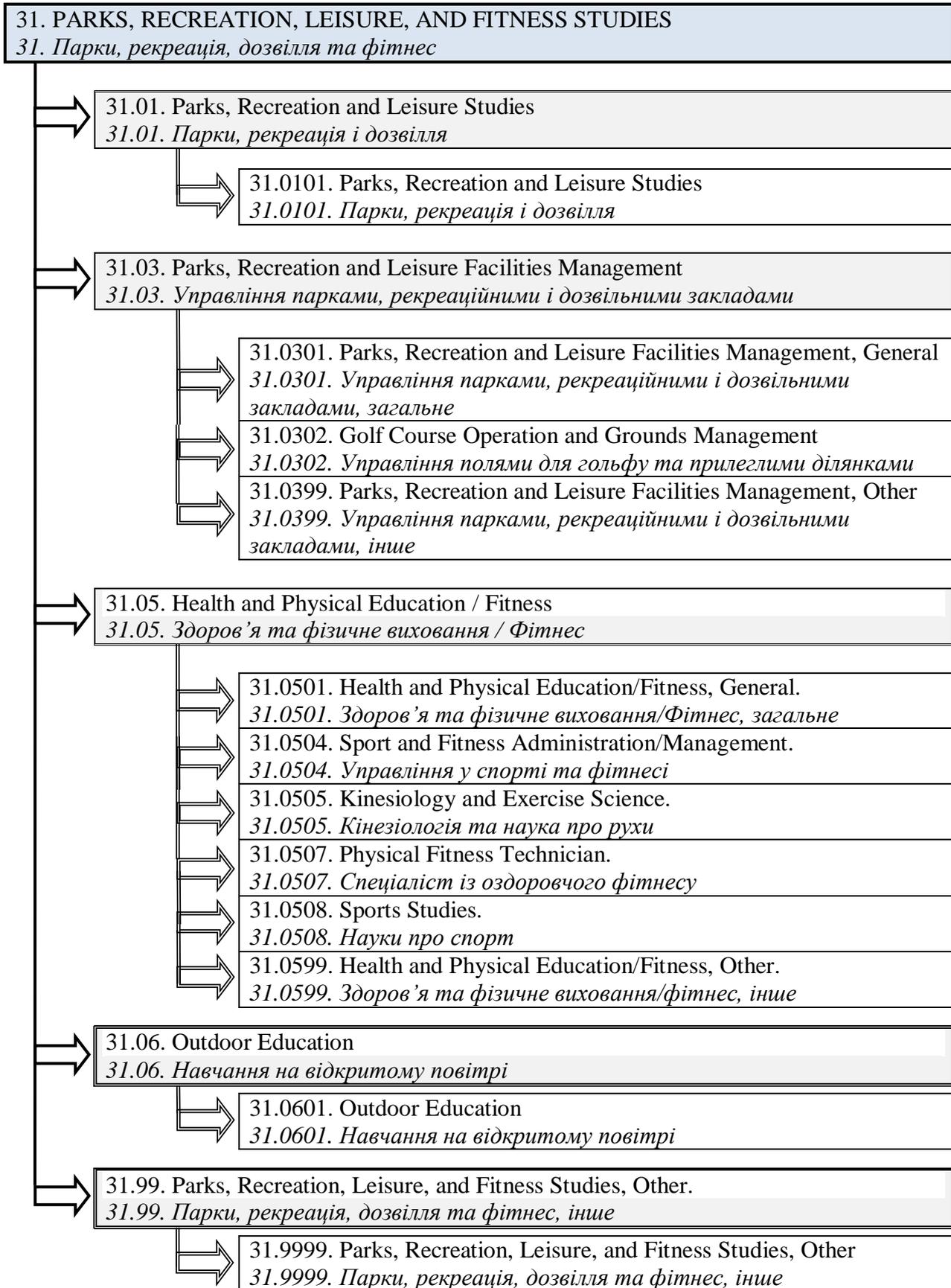

Рисунок 1. Класифікація навчальних програм освітньої галузі
(Parks, Recreation, Leisure, and Fitness Studies)
згідно Класифікатора навчальних програм у США

Діяльність державних органів управління в освіті досить різнопланова.

Департамент освіти США як мету своєї діяльності позиціонує підвищення рівня компетенції студентів на шляху їхнього становлення як повноцінної функціональної одиниці соціуму, їхню конкурентоспроможність, а також підвищення рівня знань та забезпечення рівноправності всіх студентів незалежно від їхньої расової приналежності чи фінансового статусу [6].

Комісія штатів з освіти передбачає договір між штатами, який був введений у силу 1965 році задля покращення державної освіти та сприяння обміну інформацією, ідеями та досвідом між політиками та освітянами. Комісія штатів з освіти надає унікальні можливості для партнерства, поділу інформацією та просуванням розвитку політики, заснованої на найновіших стратегіях та результатах дослідження. Мета діяльності комісії полягає в допомозі штатам у розвитку ефективної політики та формування стратегії державної освіти за допомогою надання інформації, проведення досліджень, аналізів, сприяння співпраці, обміну ідеями та освітніми концептами між штатами [7].

У США наявна велика кількість громадських організацій, що спрямовують свою діяльність на покращення якості освіти у галузі фізичного виховання і спорту.

Національна асоціація освіти є найбільшою професійною організацією та найбільшою профспілкою у США, яка акцентує

свою діяльність на «захисті професіоналів у сфері освіти та об'єднання її членів і нації задля виконання обіцянки щодо публічної освіти, задля підготовки кожного студента до успіху в різноманітному та взаємозалежному світі», на можливості надання однаково високого рівня освіти всім студентам США, незалежно від їхнього фінансового становища [8].

Асоціація американських коледжів та університетів є провідною національною асоціацією, яка займається підтримкою якості, життєздатності та суспільної репутації гуманітарної (загальної) освіти для студентів. Її члени присвячують свою діяльність розширенню переваг загальної освіти для всіх студентів, незважаючи на напрям їхньої спеціалізації. Асоціація наполегливо працює над підсиленням та просуванням гуманітарної освіти на державному та місцевому рівнях, а також допомагає окремим коледжам та університетам підтримувати високий рівень якості освіти у важких економічних та соціальних умовах [9].

Американська асоціація державних коледжів та університетів — це об'єднання закладів вищої освіти, що підтримуються державою, які пропонують освітні програми за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «магістр» та «доктор наук». Діяльність асоціації передбачає поширення розуміння, сприйняття та підтримки суспільством системи державної вищої освіти; розроблення ефективних навчальних технологій,

що спрямовані на підвищення якості освіти, забезпечують економічний прогрес та сприяють освітній інновації; створення умов для професійного розвитку керівників закладів вищої освіти, висококваліфікованих освітян та перспективних науковців [10].

Американський союз охорони здоров'я, фізичної культури, відпочинку і танцю — національна некомерційна організація, яка займається розповсюдженням та сприянням освіти, науково-дослідницької роботи, професійної діяльності пов'язаної із впровадженням здорового та активного способу життя. Головна спрямованість діяльності союзу — мотивація людей будь-якого віку досягнути та підтримувати фізичну форму, здоров'я та самопочуття; спонукати вчителів, батьків та дорослих лідерів до відповідальності за виховання дітей та молоді в контексті здорового способу життя. Союз складається з п'яти незалежних національних асоціацій та шести окружних асоціацій. П'ять національних асоціацій структурно представляють власну сферу інтересів:

1) «Національна асоціація танців», яка виступає за здорові професійні практики у танцювальній освіті;

2) «Американська асоціація фізичної активності та рекреації» — асоціація викладачів закладів вищої освіти, студентів, вчителів, професіоналів у галузі фітнесу, інструкторів рекреації та суспільних лідерів, які просувають довічну фізичну діяльність, адаптоване фізичне виховання та рекреаційні

види спорту серед людей будь-якого віку та можливостей;

3) «Американська асоціація здоров'я» допомагає професіоналам у сфері охорони здоров'я просувати власні думки щодо здорового способу життя у освіту;

4) «Національна асоціація спорту та фізичного виховання» просуває професійні практики у різних видах спорту та рухової діяльності шляхом дослідження та розповсюдження інформації;

5) «Національна асоціація для дівчат та жінок у спорті» надає керівні вказівки та стандарти для жіночих атлетичних програм у коледжах та школах і матеріали щодо гендерної рівності для досягнення однакового фінансування, однакової якості та рівня поваги до дівочих та жіночих освітніх програм [11].

Щоб гарантувати високий рівень якості освіти у децентралізованій системі управління, у США виникла практика акредитації. У процес акредитації залучаються урядові та неурядові організації — агентства з акредитації. Акредитаційні агентства, які є незалежними асоціаціями регіонального або національного масштабу, що розробляють критерії та провадять оцінку установи освіти, щоб встановити чи справді виконуються заявлені критерії [12].

Акредитація у США — це система контролю якості освіти, яка враховує інтереси всіх зацікавлених у розвитку освіти сторін, а також поєднує громадську (спеціалізовану, професійну) та державну (інституційну) форми контролю.

Інституційна акредитація — система оцінювання навчального закладу, яка регулює баланс між правами навчальних закладів та їх відповідальністю. Зазвичай охоплює діяльність усього навчального закладу, вказуючи, що кожна з частин установи вносить свій внесок у досягнення цілей установи, хоча і не обов'язково на одному і тому ж рівні якості. Такий тип акредитації здійснюється комісіями регіональних асоціацій акредитації та низкою національних агентств акредитації.

Спеціалізована або академічна акредитація — оцінюються окремі освітні програми та діяльність навчального закладу з підготовки спеціалістів певних професій. Зазвичай контролюються академічні програми, структурні підрозділи або коледжі, які є частинами установи.

Більшість установ закладів вищої освіти набувають можливість отримання федерального фінансування, зберігаючи тільки акредитований статус одним із визнаних агентств акредитації.

3. Уніфікована система оцінювання результатів навчання у старшій школі та університетах США

Учні американської старшої школи (10–12 клас) навчаються за системою оцінювання знань, яка є ідентичною до системи оцінювання в університетах та коледжах США. За результатами навчання у старшій школі, учень отримує середній бал — GPA (Grade Point Average), який також враховується під час вступу. Навчання в старшій школі більше

схоже на підготовчі курси для вступу до університету, ніж на традиційну шкільну освіту. Це зумовлено, насамперед, введенням у програму вищої школи профільних дисциплін, як-от медицина, економіка, програмування, фінанси, агрономія (у сільських школах) тощо. Кожен учень із допомогою учителя-консультанта складає індивідуальний план навчання відповідно до власних інтересів та майбутнього напрямку освіти. Робота учня оцінюється в балах. За період навчання (виконання певних завдань), контрольні роботи, позакласну роботу та завершальний (випускний іспит) бали сумуються.

В американських університетах та коледжах застосовують не менше десяти видів систем оцінювання. Навчальна дисципліна передбачає різні види діяльності: лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, самостійну роботу, домашні завдання, проміжні, фінальні тести, заліки. Усі види діяльності разом становлять 100% навчального навантаження студента. Викладач самостійно визначає кількість балів на кожен вид діяльності, що і дає змогу оцінити кінцеву роботу студента з даного предмету [13, с. 23–24].

Варто зазначити про наявність системи реєстрації оцінювання учнів/студентів у навчальних закладах США за середнім балом — GPA, що є п'ятибальною шкалою оцінювання знань учнів/студентів. Максимальна кількість балів дорівнює 100% — оцінка 4 (A). Далі, згідно з табл. 1, визначається рівень успішності з певної дисципліни.

Таблиця 1

Перевід успішності в GPA

Відсоток балів	Оцінка	Оцінка GPA	Варіації
90–100 %	A	4	3,5–4
80–89 %	B	3	2,5–3,49
70–79 %	C	2	1,5–2,49
60–69 %	D	1	1,0–1,49
0–59 %		0	0

Визначення загальної успішності учнів/студентів наприкінці семестру відбувається за GPA. Отже, GPA — це середній бал, що розраховується на основі суми кількості балів, які отримав учень/студент за певний період, поділеної на загальне число кредитів: $GPA = \frac{\sum k \cdot d}{\sum k}$,

де: k — кількість кредит-годин з однієї дисципліни;

d — оцінка студента з цієї дисципліни.

Звісно, наявні різного плану модифікації, відхилення та особливості шкал оцінювання залежні від штату та школи, але представлена схема є основною не лише в старших класах, а й у коледжах та університетах США.

4. Розширений вступний контроль

Майбутні абітурієнти проходять тестування протягом останнього року навчання у старшій школі. Процедура проведення тестів контролюється громадськими організаціями — освітньою екзаменаційною службою (Educational Testing Service, ETS) та американською екзаменаційною програмою коледжів (American College Testing Program, ACTP). Щоб стати студентом, випускник старших класів має подати в

обраний університет чи коледж отримані результати тестів.

Усі школярі Америки складають тести «Шкільний випробувальний тест» (Scholastic Assessment Test, SAT) і/або «Тестування до американського коледжу» (American College Testing Assessment, ACT). Під час вибору тесту велике значення мають здібності та потреби абітурієнта. SAT вважають логіко-математичним, а ACT — гуманітарним [14].

Зазвичай заклади вищої освіти зараховують результати як SAT, так і ACT, оскільки дані тести виконують однакову функцію — перевірити готовність абітурієнта до навчання у вищій школі. Абітурієнт може обрати той тест, який краще відповідатиме його здібностям та знанням (табл. 2).

Окрім результатів незалежних тестувань та середнього балу за школу, процедура зарахування до закладу вищої освіти США включає складову університетського відбору абітурієнтів. Такими елементами є певний середній бал за навчання у школі, написання есе та заповнення великої кількості анкет і форм, дозволяє університетам провадити власні елементи відбору до навчального закладу.

Таблиця 2

Різниця між тестами ACT та SAT

Терміни складання тестів	SAT	ACT
	вересень, жовтень, листопад, грудень, січень, травень, червень	вересень, жовтень, грудень, лютий, квітень, червень
Вартість для американських студентів	\$ 43+ \$ 9 за додатковий Subject Tests	\$ 31 за звичайний, \$ 46 за PlusWriting
Вартість для іноземних абітурієнтів	\$ 71+ \$ 20 за додатковий Subject Tests	\$ 58 за звичайний, \$ 73 за PlusWriting
Спрямованість тесту	аналітичні, логічні здібності, словниковий запас	вміння знаходити основний смисл, коригування помилок
Час складання тесту	3 год. 30 хв. + по 1 год. на кожен додатковий Subject Tests	3 год. 30 хв. + 30 хв. на секцію Writing (загалом 4 год.)
Корегування відповідей	не дозволяється	дозволяється
Терміни отримання результатів	за 3 тижні онлайн, за 6 тижнів поштою	за 2,5 тижні онлайн, за 3–8 тижнів поштою
У якій частині США поширений тест	західне та східне узбережжя, південь, Аляска	центральні, континентальні та південно-східні штати
Кількість вузів, у які можна направити результати	4	6

Варто зауважити, що кожен навчальний заклад має власний рейтинг, який формується сумою балів за широким спектром показників. Одним із пунктів рейтингу є співвідношення осіб, які подали заявки на вступ, та зарахованих на навчання. Тому заклади вищої освіти активно надсилають заявки для вступ всім охочим (Application Forms) та рекламують себе.

5. Поточний відбір в університетах США

Усі студенти, які бажають отримати освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», повинні обрати свою академічну спеціалізацію. Навчання за обраною академічною спеціалізацією починається зазвичай

після другого року навчання [15, с. 274–275].

Поточний відбір за результатами опанування як окремих дисциплін, так і за середнім балом блоку дисциплін традиційно застосовують під час допуску на навчання з блоку академічної спеціалізації (після двох років навчання). Студенти мають пройти всі обов'язкові дисципліни блоку загальноосвітньої підготовки та профільні дисципліни галузі знань, які визначаються їхньою академічною спеціалізацією [16].

Наприклад, в Університеті Центрального Арканзасу є вимоги для допуску студентів до програми підготовки академічною спеціалізацією «Кінезіологія, фізичне виховання — вчительська підготовка»:

– загальний середній бал за школу не менше 2,5;

– завершення дисциплін низки дисциплін «Основи безпеки життєдіяльності та фітнесу»; «Алгебра для коледжу», «Прикладна математика для бізнесу та економіки»), не нижче за бал «С».

– завершення практики з «Попередніх професійних навичок» не пізніше першого року навчання з позитивною оцінкою;

– наявність двох рекомендацій від викладачів з педагогічних предметів (дисципліна 1300 — «Вступ до спеціальності»);

– загальний середній бал під час навчання в університеті Центрального Арканзасу не нижче 2,5 [17].

Щоб здобути ступінь бакалавра, необхідно виконати вимоги:

– підтримувати сукупний середній бал та середній бал із дисциплін академічної спеціалізації не нижче 2,5;

– завершити низку дисциплін академічної спеціалізації «Кінезіологія, фізичне виховання — вчительська підготовка» з оцінкою 4 і вище;

– завершити низку дисциплін блоку медичної освіти з оцінкою 4 і вище;

– завершити практики PETE 4690/4691 з оцінкою 4 і вище та пройти захист практик з поданим портфоліо;

– продемонструвати професіоналізм шляхом постійного членства в «Американському альянсі охорони здоров'я, фізичної культури, відпочинку і танцю» (AANPERD) та додаткового

членства щонайменше в одній місцевій професійній організації.

Також для здобуття освітнього рівня «бакалавр» необхідно успішно пройти дисципліни з семи видів спорту (два командні види спорту, два індивідуальні, танці, рухливі ігри тощо) [18].

Для вступу у магістратуру наявні певні вимоги:

– бакалаврська освіта у галузі кінезіології;

– середній бал не нижче 2.5, а також середній бал із блоку дисциплін академічної спеціалізації не нижче 2.75;

– отримання з магістерського вступного письмового іспиту (Graduate Record Examination) як мінімум 150 балів із мовної, 141 бал з «кількісної» та 3.5 бали з письмової складових;

– отримати три рекомендації від представників факультету.

До того ж, в університеті Центрального Арканзасу діє правило «трьох С» для студентів-магістрантів. Якщо протягом навчання в магістратурі магістрант отримав більше трьох разів бал С за результатами сесійного контролю, то його відраховують.

Подібні вимоги до результатів навчання — поточний відбір наявний в усіх університетах США.

Загальною тенденцією, яка спостерігається у програмах підготовки вчителів, є рання, часта і довготривала професійна практика для студентів. Проходження шкільних практик (field experience) вимагає наявності сертифікату з надання першої допомоги (certification in First Aid) Червоного Хреста США або сертифікату з

безпеки у надзвичайній ситуації на робочому місці (Emergency Response or Workplace Training), а також сертифікату з серцево-легеневої реанімації (Cardiopulmonary Resuscitation). Особлива увага приділяється професійно-практичному компоненту освітнього процесу (різновиди практики тривають до одного року); для допуску до практик висуваються

особливі вимоги. Важливо, що звітність за пройдені практики обов'язкова [19].

Дієвість поточного контролю якості знань підтверджується стабільністю статичних співвідношень кількості вступників-випускників усіх коледжів і університетів у США в період 1950–2015 рр. (табл. 3).

Таблиця 3

Статичне співвідношення кількості вступників-випускників в університетах і коледжах США

Рік вступу	ОКР «асистент» (тис.)			ОКР «бакалавр» (тис.)		
	Вступ	Випуск за 2 р.	% випускників в від к-ті вступників	Вступ	Випуск за 4 р.	% випускників в від к-ті вступників
1970	2319	292	12,6	6261	945	15,1
1975	3970	406	10,2	7214	921	12,8
1980	4526	434	9,6	7570	7214	921
1985	4531	436	9,6	7715	1018	13,2
1990	5240	504	9,6	8578	1169	13,6
1995	5492	571	10,4	8769	1202	13,7
2000	5948	595	10,0	9363	1399	14,9
2001	6250	634	10,1	9677	1439	14,9
2005	6488	728	11,2	10999	1601	14,6
2006	6518	750	11,5	11240	1650	14,7
2010	7681	979	12,7	13335	1974	14,8
2015	7500	930	12,4	13494	—*	—*

Кількість вступників та випускників освітнього рівня «асистент» за означений період зросла однаково, — в межах 3,3–3,4 рази. Незважаючи на кількісне зростання вступників та випускників освітнього рівня «асистент», варто зауважити, що впродовж 1970–2010

рр. відсоток осіб, які здобули цей освітній рівень, коливається у межах 10–11 % від загальної кількості зарахованих. Щодо освітнього рівня «бакалавр», кількість вступників за цей же часовий проміжок зросла у 2,1 рази, а кількість випускників збільшилася лише у 1,7 рази.

Відсоток осіб, які здобули освітній рівень «бакалавр» у цей самий період, коливається у межах 14–15 % від загальної кількості зарахованих. Такий низький відсоток випускників «асистентів» та «бакалаврів» свідчить про високі вимоги до рівня знань, умінь та навичок студентів; об'єктивним та неупередженим оцінюванням як за окремими дисциплінами, так і сумарною оцінкою за певні блоки, що є основою для поточного відбору студентів; складністю освітніх програм та високим рівнем якості освіти у закладах вищої освіти США.

6. Система контролю фахових компетенцій випускників університетів

Більшість штатів вимагають від вчителів певного виду нагромадження тривалих освітніх кредитів, якщо вони хочуть зберегти свою ліцензію. Більшість шкільних округів надають можливості для тривалої освіти, яка пов'язана з темами, що регулюються відповідно до завдань та цілей конкретних шкіл та потреб студентів у їхній місцевості. Окрім задоволення вимог окремих шкіл та шкільних районів, програми з ліцензування мають ще одне важливе завдання — переконати вчителів, що вони не завершили, а лише почали йти по шляху професійного становлення та розвитку [20].

Специфічними рисами системи підвищення кваліфікації вчителів у США є впровадження гнучких навчальних планів та варіативних програм; виїзні форми підвищення кваліфікації; визначення у

трудовому контракті конкретних обсягів підвищення кваліфікації; впровадження процедури атестації [21, с.107–109].

Т. Осадча [22] зазначає, що одним з етапів відбору майбутніх викладачів у США є процес сертифікації майбутніх викладачів. Кожен випускник програми підготовки викладачів фізичного виховання для отримання посади вчителя повинен отримати сертифікат на право викладання в школах штату. Для цього він виконує вимоги Комісії із сертифікації Департаменту освіти штату. Ці вимоги складаються з необхідності підготувати відповідні документацію, скласти екзамени, мати середній бал не менше 2,50 за роки навчання (не менше 2,75 в останньому семестрі), високий бал із педагогічної практики.

Для отримання сертифіката необхідно скласти наступні три екзамени:

1. Екзамен із загальноосвітніх знань (Національний вчительський екзамен);
2. Екзамен із професійної підготовки й педагогічної компетентності;
3. Екзамен із спеціальності.

Екзамен із спеціальності приймає Комісія із сертифікації вчителів штату. Результат цього іспиту значною мірою впливає на рішення комісії про присвоєння сертифіката майбутньому вчителю [22, с. 44].

Більшість штатів вимагають, щоб вчителі фізичної культури мали певні ліцензії чи сертифікати. 92 % (42 штати) вимагають наявності ліцензій для вчителів початкової

школи, хоча 57% штатів (29) дозволяють вчителям початкової школи (універсалам) навчати дітей фізкультурі. Наявність сертифікату або ліцензії для вчителів фізичної культури на рівні середньої школи вимагають 90% штатів (46), а для вищої школи 98% (50 штатів).

У 36 штатах (71%) вимагають від осіб, які хочуть викладати фізичну культуру, скласти екзамен, після проходження яких вони отримують сертифікат чи ліцензію (у 26 штатах — PRAXIS I чи PRAXIS II). Проходження цього іспиту вимагається також для поновлення та підтримки ліцензії.

61% штатів (31) активно підтримують вчителів фізичної культури, які хочуть пройти сертифікацію у National Board for Professional Teaching Standards (NBPTS). 22 штати заохочують вчителів до даного виду сертифікації, а 9 штатів забезпечують також і підтримку та консультацію протягом усього процесу.

Розробленням стандартів підготовки викладачів фізичного виховання професії вчителя займається Комісія із сертифікації вчителів Ради освіти штату. Варто зазначити, що ця ж комісія розробляє й вимоги до сертифікації майбутніх учителів, а також стандарти до акредитації програм підготовки вчителів.

Висновки. У США забезпечення якості освіти позиціонується як постійний процес вдосконалення, що потребує постійної підтримки на всіх рівнях.

1. На державному рівні визначено освітню галузь «Фітнес, відпочинок і дозвілля».

2. На університетському рівні освітні програми мають відповідну структуру і політику, спрямовану на підтримку високої якості, що включає конкурентні навчальні програми. Відповідальність за якість освітніх програм безпосередньо покладено на університети, контроль якості освіти враховує інтереси всіх зацікавлених у розвитку освіти сторін і поєднує громадську (спеціалізовану, професійну) та державну (інституційну) форми контролю. До керівництва якості підготовки фахівців залучені не лише державні органи управління (федеральні та місцеві), а й загальнонаціональні громадські організації з освіти, фізичного виховання й спорту.

3. На особистісному рівні уніфікована система оцінювання результатів навчання у старшій школі та університетах. Здобуття вищою освіти у старшій школі та університетах США не призводить до стресового характеру навчання, дозволяє легше адаптуватися до університетських вимог та дорослого самостійного життя.

4. Загальнодержавний рівень визначається вимогою вступного контролю у вигляді тестів АСТ та SAT, що проводяться незалежними громадськими організаціями в поєднанні з вимогами університетів формують структуру розширеного вступного контролю. Розширений вступний контроль.

5. Університетська система поточного відбору є проектом, що визначається результатом і

продуктом, які характеризують рівень навчального закладу завдяки формуванню висококонкурентного фахівця.

6. Система контролю фахових компетенцій випускників університетів. Адміністрація окремих штатів ввела процес сертифікації/ліцензування майбутніх викладачів. Кожен випускник програми підготовки викладачів фізичного виховання для отримання посади вчителя має отримати сертифікат/ліцензію на право викладання в школах штату.

Отже, проведені нами дослідження, наявний міжнародний досвід та сучасні теоретичні напрацювання українських вчених свідчать про багаторівневість складових забезпечення якості освіти.

Перспективи подальших досліджень. Виконане дослідження

не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Перспективними напрямками подальших досліджень вбачаємо: теоретичні засади професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту в інших країнах в умовах глобалізації світового освітнього простору; компаративний аналіз щодо удосконалення процесу фахової підготовки в закладах вищої освіти України з застосуванням передового досвіду США; законодавчо-організаційні механізми взаємозв'язку державного та громадського управління якістю підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту в Україні.

Творче застосування ідей американської практики сприятиме модернізації та інноваційному структуруванню української системи професійної підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту.

Література:

1. Сисоєва СО, Батченко НГ. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку. К.: ВД ЕКМО, 2011. 368 с.
2. Проект Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. [Інтернет]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-strategiyi-rozvitku-vishoyi-osviti-ukrayini>.
3. Романовська ОО, Романовська ЮЮ, Романовський ОО. Досвід вищої освіти Сполучених Штатів Америки ХХ-ХХІ ст. Кн. 2 Особливості вищої освіти США кінця ХХ – початку ХХІ століття:

References:

1. Sysoeva SO, Batchenko NG. [Higher education in Ukraine: the realities of modern development]. K.: VD EKMO, 2011. 368 p. *Ukrainian*
2. Project of Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021–2031. Available from: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-strategiyi-rozvitku-vishoyi-osviti-ukrayini>. *Ukrainian*
3. Romanovska OO, Romanovska YuYu, Romanovsky OO. [Experience of higher education in the United States of XX-XXI centuries]. Book 2 Features of higher education in the United States in the late XX - early XXI century:

- Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2010. 272 с.
4. Classification of Instructional Programs (CIP). [Internet]. Доступно: <http://nces.ed.gov/ipeds/cipcode/crosswalk.aspx?y=55>.
 5. Мединський СВ. Система професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту у Сполучених Штатах Америки: монографія. Чернівці: Родовід, 2016. 472 с.
 6. Overview of the U.S. Department of Education. [Internet]. Доступно: <http://www2.ed.gov/about/overview/focus/what.pdf>.
 7. The Education Commission of the States. [Internet]. Доступно: http://www.ecs.org/html/aboutECS/home_aboutECS.htm.
 8. NEA's Vision, Mission, and Values. [Internet]. Доступно: <http://www.nea.org/home/19583.htm>.
 9. The Association of American Colleges and Universities. [Internet]. Доступно: <https://www.aacu.org/about/index.cfm>.
 10. American Association of State Colleges and Universities. [Internet]. Доступно: <http://www.aascu.org/GRCinfo/>.
 11. American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance. [Internet]. Доступно: <http://www.answers.com/topic/american-alliance-for-health-physical-education-recreation-dance>.
 12. Accreditation Serving the Public Interest. [Internet]. Доступно: http://www.chea.org/pdf/chea-at-a-glance_2020.pdf.
 13. Yefremov AP, Chistokhvalov VN. Credits and Educational Process. Moscow: PFUR Publishing House, 2003. 26 p.
- A textbook. Vinnytsia: New book, 2010. 272 p. *Ukrainian*
4. Classification of Instructional Programs (CIP). [Internet]. Available from: <http://nces.ed.gov/ipeds/cipcode/crosswalk.aspx?y=55>.
 5. Medinsky SV. [System of professional study of specialists in physical education and sports in the United States: monograph]. Chernivtsi: Rodovid, 2016. 472 p. *Ukrainian*
 6. Overview of the U.S. Department of Education. [Internet]. Available from: <http://www2.ed.gov/about/overview/focus/what.pdf>.
 7. The Education Commission of the States. [Internet]. Available from: http://www.ecs.org/html/aboutECS/home_aboutECS.htm.
 8. NEA's Vision, Mission, and Values. [Internet]. Available from: <http://www.nea.org/home/19583.htm>.
 9. The Association of American Colleges and Universities. [Internet]. Available from: <https://www.aacu.org/about/index.cfm>.
 10. American Association of State Colleges and Universities. Available from: <http://www.aascu.org/GRCinfo/>.
 11. American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance. 16. Choosing Majors. [Internet]. Available from: <https://undergrad.stanford.edu/academic-planning/majors-minors/choosing-majors>.
 12. Accreditation Serving the Public Interest. [Internet]. Available from: http://www.chea.org/pdf/chea-at-a-glance_2020.pdf.
 13. Yefremov AP, Chistokhvalov VN. Credits and Educational Process. Moscow: PFUR Publishing House 2003. 26 p. *Russian*

14. Taking the ACT or SAT? [Інтернет].
Доступно: <https://tip.duke.edu/programs/7th-grade-talent-search/taking-act-or-sat?>
 15. Степанченко НІ. Система професійної підготовки учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Львів: ЛА «Піраміда», 2016. 652 с.
 16. Choosing Majors. [Інтернет].
Доступно: <https://undergrad.stanford.edu/academic-planning/majors-minors/choosing-majors>.
 17. Lower-Division UCA Core. [Інтернет].
Доступно: <http://uca.edu/ubulletin/ldcore/>.
 18. Bachelor of Science in Education, Major in P-8 and 7-12 PE. [Інтернет].
Доступно: <http://uca.edu/ubulletin2013/colleges-departments-programs/college-of-health-and-behavioral-sciences/department-of-kinesiology-and-physical-education/bachelor-of-science-in-education-major-in-p-8-and-7-12-pe/>.
 19. Physical Education Teacher K-12. [Інтернет].
Режим доступу: <https://www.tn.gov/education/article/health-pe-wellness-standards>.
 20. Physical Education Teacher: How to Become a P.E. Teacher. [Інтернет].
Доступно: http://education-portal.com/articles/Physical_Education_Teacher_How_to_Become_a_PE_Teacher.html.
 21. Shandruk SI, Bulakht VP, et al. Professional Training of Teachers in the United States as an Example for Improving the Professionalism and Competence of Pedagogues in Ukraine. *Space and Culture, India*. 2019;7(2):101-111.
14. Taking the ACT or SAT? [Internet].
Available from: <https://tip.duke.edu/programs/7th-grade-talent-search/taking-act-or-sat?>
 15. Stepanchenko NI. [System of professional training of physical education teachers in higher educational institutions]. Lviv: LA Pyramid, 2016. 652 p. *Ukrainian*
 16. Choosing Majors. [Internet].
Available from: <https://undergrad.stanford.edu/academic-planning/majors-minors/choosing-majors>.
 17. Lower-Division UCA Core. [Internet].
Available from: <http://uca.edu/ubulletin/ldcore/>.
 18. Bachelor of Science in Education, Major in P-8 and 7-12 PE. [Internet].
Available from: <http://uca.edu/ubulletin2013/colleges-departments-programs/college-of-health-and-behavioral-sciences/department-of-kinesiology-and-physical-education/bachelor-of-science-in-education-major-in-p-8-and-7-12-pe/>.
 19. Physical Education Teacher K-12. [Internet].
Available from: <https://www.tn.gov/education/article/health-pe-wellness-standards>.
 20. Physical Education Teacher: How to Become a P.E. Teacher. [Internet].
Available from: http://education-portal.com/articles/Physical_Education_Teacher_How_to_Become_a_PE_Teacher.html.
 21. Shandruk SI, Bulakht VP, et al. Professional Training of Teachers in the United States as an Example for Improving the Professionalism and Competence of Pedagogues in Ukraine. *Space and Culture, India*. 2019;7(2):101-111.

22. Осадча ТЮ. Професійна підготовка викладачів фізичного виховання в університетах США : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04. Луганськ, 2005. 228 с.

22. Osadcha TYu. [Professional training of teachers of physical education in US universities: dis. ... Cand. ped. Sciences: 13.00.04]. Lugansk, 2005. 228 p. *Ukrainian*

Автор засвідчує про відсутність конфлікту інтересів.

Інформація про автора:

МЕДИНСЬКИЙ Сергій Володимирович

доктор педагогічних наук, професор

кафедри теорії і методики фізичного виховання та спортивних дисциплін;

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана

Хмельницького, м. Мелітополь, Україна

ORCID: 0000-0001-6082-6566

E-mail: sermedyn@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 28 січня 2021 р.

Мединський Сергій. Система забезпечення якості вищої освіти у сфері фізичного виховання і спорту на прикладі США. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2021; 1(5):43-61. DOI:10.28925/2664-2069.2021.14